

Címlapkép Szent István, Szent László és Könyves Kálmán közös arcképével

Blaschke János (1770–1833)

J. k. l. Blaschke sc.

Papír, pontozó modorú rézmetszet

187 mm x 107 mm (címlap)

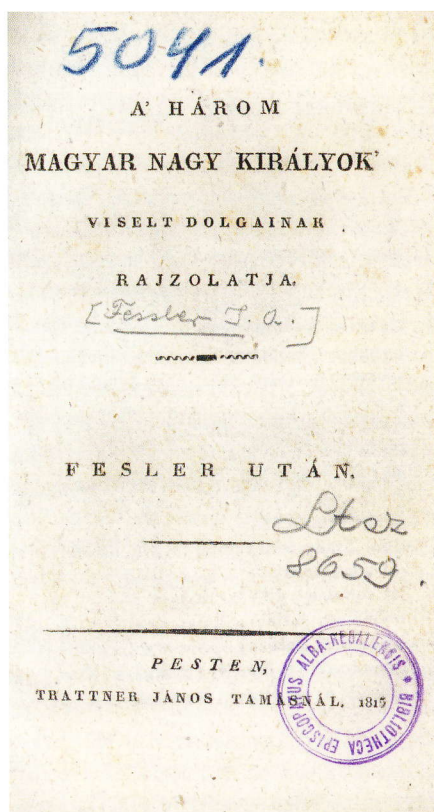
54 mm (vignetta átmérő)

A címlappal együtt közös lemezre metszett tondóban a három középkori király mellképe látható, egymást félig takaró profil nézetben. Szent István és Szent László borotvált arcú. Szentségüket a háttérnél világosabb színű sugaras dicsfény jelzi. Könyves Kálmán király szakállat hord. Mindhárom uralkodó fején a hitelesen ábrázolt Szent Korona látható egyenes (!) szárú kereszttel. Viseletük zsinóros ing és római tógára emlékeztető, a vállnál jobb oldalt összefogott palást. A kép alatt idézet olvasható: „Quibus officium erat imperare, non regnum – Seneca Epist. XC.” Az 1809. évi kiadás címlapja az előzőhöz képest némileg egyszerűsödött. Az uralkodók közös ábrázolása alatt elmaradt a Seneca idézet. Az uralkodók szokatlan együttesének ikonográfiáját alighanem a korabeli német pénzérmék profil portréi befolyásolhatták.

2001-ig: KNAPP 2001. 242. Kat. 160., 244. Kat. 162.

2001-től: PAPP JÚLIA: *Könyv és kép a 19. század elején. Blaschke János (1770–1833) illusztrációinak katalógusa. I.* Budapest, 2012. 204., 354

Kerny Terézia

86. A' három magyar nagy királyok' viselt dolgainak rajzolatja FESSLER után Pesten, Trattner János Tamásnál 1815

Pest, 1815

10,5 cm x 18,5 cm

390 lap

Székesfehérvár, Székesfehérvári Püspöki Könyvtár

5041

Fessler Ignác Aurél (1756–1839) magyar történeti tárgyú munkái nagy hatást gyakoroltak a XIX. század első évtizedeinek hazai tudósaira, íróira, művészeire.¹ A Mátyás király, illetve Attila életét bemutató könyve a XVIII. század végén, három középkori magyar uralkodóval (Szent István, Szent László, Könyves Kálmán) foglalkozó kiadványa pedig 1808-ban jelent meg.² Wilhelm Gottlieb Korn (1739–1806) 1808-ban egységes sorozatban is kiadta Fessler munkáit.³

A három középkori király életét bemutató könyv címlapelőzékét a pozsonyi születésű, Bécsben tevékenykedő rézmetsző, Blaschke János (1770–1833) készítette. (Kat. 85.) Az érzelmes zsánerjelenetként megfogalmazott történeti életkép Szent István, Szent Imre és Gellért püspök találkozását ábrázolta. Blaschke metszette rézbe a címlapvignettát is, melyen a három király portréja látható. Fessler munkái viszonylag hamar megjelentek magyarul, a kor szokása szerint valamilyen formában átveve az eredeti kiadás illusztrációit is.⁴

Címlapelőzék Szent István, Szent László és Könyves Kálmán arcképével

Kärgling János Tóbiás (1780–1845) – Karacs Ferenc (1770–1738)

J. b. a Szent László portré mellett: Kärgling rajz.

J. j. a Könyves Kálmán portré mellett: Karacs metsz.

Papír, Pontozó modorú rézmetszet

190 x 120 mm

Blaschke János címlapvignettája szolgált előképkül a három középkori királyról írt kötet 1815-ös magyar kiadása címlapelőzékének, a pesti mesterek – Kärgling János Tóbiás (1780–1845) rajzoló és Karacs Ferenc (1770–1838) rézmetsző – azonban jelentősen átalakították a kompozíciót. Míg az 1808-as boroszlói kötet címlapján fekvő ovális keretben együtt szerepelt a Szent Koronát viselő három uralkodó, Kärgling három különálló portrét készített, a járulékos díszként szereplő vignetta helyett hangsúlyos, egész lapos címlapelőzékékké változtatva az ábrázolást. A bécsi mesterénél gyengébb kvalitású mellképeken a hajviselet, a ruházat, a korona hasonló az előképhez, Karacs ugyanakkor attól eltérően a portrék alá metszette az uralkodók nevét – természetesen magyarul. A pesti kiadó feltehetően takarékosági szempontból díszítette a könyvet a boroszlói kiadás bonyolult kompozíciójú, igényes zsánerképe helyett a három uralkodó egyszerűbb kivitelű portréjával. Feliratok a portrék alatt: „Sz. István. – Sz. László. – Kálmán.”

A washingtoni Library of Congress DB 929 – F 43 jelzetű példányának digitális elérhetősége: <http://goo.gl/YYudRc> (Utolsó letöltés: 2013. VIII. 3.)

Könyvészeti leírása: PETRIK 1888. I. 787.

PATAKY DÉNES: *A magyar rézmetszés története. A XVI. századtól 1850-ig.* Budapest, 1951. 150.; Nagydiósi Gézáne: *Karacs Ferenc rézmetsző-munkássága halálának 120. évfordulójára.* Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve 1958. (Budapest, 1959) 326–327.; KNAPP 2001. 252. Kat. 170.; KERNY TERÉZIA: *Die drey grossen Koenige Könige der Hungarn aus dem Arpadischen Stamme von DR FESSLER (IGNATZ AUREL)* In: SZENT IMRE 2007. DVD. Kat. 98.; PAPP JÚLIA: *Könyv és kép a 19. század elején. Blaschke János (1770–1833) illusztrációinak katalógusa. I.* Budapest, 2012. 204., 354.

Papp Júlia

¹ GALAVICS GÉZA: In: *Művészet Magyarországon 1780–1830. Katalógus.* (Kiállítási katalógus, Magyar Nemzeti Galéria) Szerkesztette SZABOLCSI HEDVIG, GALAVICS GÉZA. Budapest, 1980. 67.

² *Mathias Corvinus, König der Hungarn und Grossherzog von Schlesien. Vom Verfasser des Marc-Aurels. I–II.* Breslau, 1793–1794.; *Attila König der Hunnen.* Von D. FESSLER. Breslau, 1794.; *Die drey Grossen Koenige der Hungarn aus dem Arpadischen Stamme von DR. FESSLER.* Breslau, 1808.

³ *Gemälde aus den alten Zeiten der Hungarn von DR. FESSLER. I–IV.* Breslau, 1808.

⁴ *Attila, vagy is: a régi magyarok' első vezérének dicsőséges viselt dolgai.* Fordította ez hazáját szerető magyar. Pesten, Trattner Mátyás' Csász. Kir. Priv. Könyvnyomtató' betüiv. és Költség, 1811. Eszt. Iergom); *Korvinus Mátyás magyar király. I–II.* FESSLER után készítette MIHÁLKOVICS JÓZSEF. Pesten, Trattner Mátyás betüivel és költségével. 1813.